

SIVILOMBUDET

KULTURDEPARTEMENTET
Postboks 8030 DEP
0030 OSLO

Vår referanse
2021/4273

Deres referanse
21/4252

Vår saksbehandler
Heidi Quamme Kittilsen

Dato
14.12.2021

Høringssvar – Forslag til ny arkivlov

Sivilombudet viser til Kulturdepartementets høringsbrev 5. oktober 2021 om forslag til ny arkivlov.

Ombudet vil gjøre departementet oppmerksom på behovet for å endre sivilombudsloven § 26 som følge av ny arkivlov, og har også merknad til journalføringsplikten.

1. Virkeområdet – forslaget til ny arkivlov § 2

I forslaget til ny arkivlov § 2 annet ledd står det at «[l]ova gjeld ikkje for Stortinget og organ under Stortinget». Departementets forslag er i tråd med Sivilombudets forslag som ble gitt i høringssvaret 28. november 2019 til høringsbrev 1. juli 2019 der NOU 2019:9 om ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver ble sendt på høring.

Ny sivilombudslov trådte i kraft 1. juli 2021. I sivilombudsloven § 26 siste ledd står det at «[a]rkivlova kapittel II gjelder for Sivilombudets virksomhet, med unntak av §§ 7 og 8», og at tilhørende forskrifter gjelder så langt de passer. Gjeldende arkivlov §§ 7 og 8 regulerer Riksarkivarens tilsynsansvar og offentlige organs opplysningsplikt til Riksarkivaren.

I rapporten fra Harberg-utvalget som utredet Stortingets kontrollfunksjoner (Dokument 21 (2020–2021)) har utvalget i kapittel 10.9 *Forvaltningens myndighet overfor Sivilombudet* drøftet hvorvidt forvaltningsorganer skal kunne utøve tilsyns- og kontrollmyndighet overfor ombudet. Dette resulterte i sivilombudsloven § 6 der Sivilombudets uavhengighet fra forvaltningen er slått fast. I bestemmelsens annet ledd står det følgende:

«Forvaltningen kan ikke utøve myndighet overfor ombudet som kan påvirke den uavhengige og upartiske utøvelsen av ombudsvervet.»

Harberg-utvalget vurderte videreføring av tidligere instruks for Sivilombudsmannen § 11 nr. 5 der det sto at arkivloven og arkivforskriften «gjelder så langt de passer på Ombudsmannens virksomhet», se Dokument 21 (2020-2021) kapittel 10.13.8. Utvalget

uttalte at de mente at arkivlova skal gjelde for ombudet, men med tilpasninger som følge av at ombudet er opprettet direkte under Stortinget.

Sivilombudet oppfatter forslaget til ny arkivlov slik at det ikke vil endre gjeldende rettstilstand. Da ny arkivlov har en noe annen oppbygning enn gjeldende arkivlov, må henvisningen i sivilombudsloven § 26 siste ledd til arkivloven endres ved vedtak av ny arkivlov. Etter en gjennomgang av forslagets bestemmelser legger Sivilombudet til grunn at følgende bestemmelser skal gjelde for Sivilombudet:

- § 4 Arkivplikt for offentlege organ
- § 6 Forbud mot avhending av offentlege arkiv
- § 7 Forbud mot å føre arkiv ut av landet
- § 8 Kassasjon av arkiv
- § 9 Arkiv som skal takast vare på for ettertida
- § 10 Avlevering av arkiv til langtidsbevaring

Det legges videre til grunn at forskrifter tilhørende disse bestemmelsene skal gjelde for Sivilombudet så langt de passer. Øvrige bestemmelser i forslaget til ny arkivlov vil ikke gjelde for Sivilombudet.

I tråd med dette har ombudet utarbeidet et forslag til endring i sivilombudsloven, som bes innarbeidet i bestemmelsen om endringer i andre lover. Forslaget bygger på lovutkastet i høringen. Dersom det i det endelige lovforslaget foretas endringer i paragrafinndelingen mv., forutsettes det at forslaget justeres tilsvarende.

Forslag til lovtekst til ny arkivlov § 19 Endringer i andre lover:

I lov 18. juni 2021 nr. 121 om Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen skal § 26 siste ledd lyde:

Arkivlova §§ 4, 6, 7, 8, 9 og 10 gjelder for Sivilombudets virksomhet. Tilhørende forskrifter gjelder så langt de passer.

2. Journalføringsplikten og forholdet til offentleglova – forslaget § 4

Sivilombudet har merket seg at departementet ikke foreslår å gå videre med utvalgets forslag i NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø om å gå bort fra begrepet journalføring. Det står i høringsnotatet at departementet «foreslår at det blir gjeve nærmare reglar i forskrift om plikt til journalføring eller anna registrering av metadata», se kapittel 4.4.4. Videre

skriver departementet i høringsnotatet kapittel 14 spesielle merknader til lovforslaget § 4 at «[j]ournalføringsplikta blir vidareført som i dag, jf. forskriftsheimelen i siste ledd.» Forslaget til § 4 siste ledd bokstav d har følgende ordlyd:

«Departementet kan gi forskrift om korleis offentlege organ skal sikre, ordne og forvalte arkiva sine etter denne paragrafen. Dette omfattar mellom anna

...

d. føring av journal eller anna registrering av metadata»

Det følger av offentleglova § 10 at organ som er omfattet av offentleglova «skal føre journal etter reglane i arkivlova med forskrifter». I høringssvaret 28. november 2019 viste Sivilombudet til at ombudet en rekke ganger har pekt på viktigheten av allmennhetens tilgang til forvaltningens journaler for at offentlighetsprinsippet skal kunne gjennomføres etter sin hensikt, se bl.a. ombudets uttalelse 20. desember 2018 (SOM-2018-3678). Tilgjengeliggjøringen av arkivverdig informasjon er sentralt for å få kunnskap om hva som skjer i forvaltningen og hvilke dokumenter det kan være av interesse å be om innsyn i, både for allmennheten og journalister. Sivilombudet vil be departementet overveie å løfte et så viktig premiss for offentlighetsprinsippet som journalføringsplikten er, opp i selve arkivloven.

Hanne Harlem
sivilombud

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet underskrift.